

Список использованной литературы:

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения утвержденный приказом МОН РК от 31 октября 2018 № 604.
2. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. 2-е изд., стер. – М.: Смысл, 2005. – С. 304-352.
3. Рабаданова А.А. Познавательная самостоятельность как педагогическая проблема // Материалы VIII Международной научно-практической конференции, 2016. – 21 с.
4. Торосян В.Ф., Торосян Е.С. Проблема формирования познавательной самостоятельности личности в образовательном процессе // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований - 2014. № 11. – С. 259-263.
5. Шимутина Е.Н. Использование кейс-технологий в учебном процессе // Образовательные технологии - 2009. № 2. – С. 172-180.
6. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 1998. – 125 с.
7. Гладких И. В. Методические рекомендации по разработке учебных кейсов // Вестник Санкт-Петербургского университета. - 2005. - №2. – С. 169-194
8. Варданян М.Р., Палихова Н.А., Черкасова И.И., Яркова Т.А. Практическая педагогика (учебно-методическое пособие) // Успехи современного естествознания. – 2010. – № 2. – С. 58-60; URL: <http://natural-sciences.ru/ru/article/view?id=7692> (дата обращения: 04.11.2020).
9. Смирнова Е.О. Развитие воли и произвольности в раннем и дошкольном возрастах. – М.: Издательство «Институт практической психологии», 1998. – 256 с.
10. Дружинина М.А. Технология кейс-стади в работе с дошкольниками. – Тольятти: Издательство ТГУ, 2012. – 89 с.

References:

1. *In statu amet vexillum pellentesque educatio et disciplina approbata per ordinem Ministry Educationis et Scientiae, Reipublicae Kazakhstan datas October 31, 2018 N. 604.*
2. *Leontiev A. N. Actio. Conscientia. Persona. 2nd ed., deleri. - Moscow: Smysl, 2005. - Pp. 304-352.*
3. *Rabadanova A. A. Cognitiva libertatem, ut a paedagogica forsit // de Materia, VIII Internationalis Scientific et Practica Colloquium, 2016. – 21 p.*
4. *Torosyan V. F., Torosyan E. S. quaestio de formatione cognitiva libertatem et singula in processum institutorium // International Journal of Applicata et Fundamental Research-2014. № 11. - Pp. 259-263.*
5. *Shimutina E. N. usu case-vitae educationis processu // Donec vitae-2009. № 2. - Pp. 172-180.*
6. *Selevko G. K. Moderni donec vitae. - M.: Populus scriptor Educationem, 1998. - 125 p.*
7. *Gladkikh I. V. Applicando commendatione progressum educational casibus // Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta. - 2005. - №2. - Pp. 169-194*
8. *Vardanyan M. R., Palikhova N. A., Cherkasova I. I., Yarkova T. A. Prakticheskaya pedagogika (uchebno-metodicheskoe posobie) // Uspekhi sovremennogo estestvoznaniya. – 2010. – № 2. - Pp. 58-60; URL: <http://natural-sciences.ru/ru/article/view?id=7692> (accessed: 04.11.2020).*

МРНТИ 14.23.11

<https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-5496.30>

С.Ж. Еркебаева¹, А.Е. Жұмабаева¹

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Алматы қ., Қазақстан

**МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ КОММУНИКАТИВТІК
ДАҒДЫСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ**

Аңдатпа

Мақалада мектепке дейінгі жастағы балалардың коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру мәселелесі жайында жазылған. Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында коммуникативтік дағдыларды

қалыптастыру мәселесі өзекті әлеуметтік-педагогикалық мәселе болып отыр, демек балалардың білім деңгейінің оң шешім табуы, педагогтармен және құрдастарымен өзара тұлғааралық іс-қимылдың тиімділігі және жалпы-балалардың әлеуметтік бейімделуі әлеуметтік педагогтарға байланысты болмақ. Мектепке дейінгі жастағы балалардың бірі-біріне деген коммуникативті дағдыларын қалыптастыруда түйінді теориялық ой-пікірлер мен жеке ұғымдарына талдау жасалды.

Мақалада «коммуникация», «коммуникативті дағдының» жеке ұғымдарына әлеуметтік тарихи түсінігі қарастырылып, қарым-қатынас компоненттерінің іс-әрекет ретінде топтастырылуы, коммуникативтік іс-әрекет, коммуникативтік дағды, коммуникативті қабілеттердің компоненттерін талдауы қарастырылады.

Авторлар коммуникативтік дағдылардың қалыптасуы кезінде жас шамасындағы балаларда құрдастарымен жағдайлық іскерлік қарым-қатынастағы қажеттілік пайда болатынын белгілейді. Бірлескен ойын әрекеті қарым-қатынастың мазмұны ретінде болады, құрдастарынан құрметтеу мен қадірлеуге деген қажеттілік туындайды. Қарым-қатынас шеңберін кеңейтуде баладан негізгі сөйлеу тілі болып табылатын қатынас құралын толыққанды игеруді талап етеді.

Сонымен қатар қарым-қатынас компоненттерінің коммуникативтік іс-әрекет ретінде топтастырылды және коммуникативтік дағдының әрекеті жүзеге асырылатын амалдар, коммуникативтік қабілеттердің компоненттері қарастырылды.

Түйін сөздер: жаңарту (модернизация), коммуникативті дағды, мектеп жасына дейінгі бала коммуникация, қарым-қатынас, сабақтастық, мектепке дейінгі жас, іс-әрекет.

Еркебаева С.Ж.¹, Жумабаева А.Е.¹

¹ *КазНПУ им. Абая г. Алматы, Казахстан*

СУЩНОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация

В статье рассматривается о проблеме формирования коммуникативных навыков у детей дошкольного возраста. Проблема формирования коммуникативных навыков в условиях обновления содержания образования является актуальной социально-педагогической проблемой, а значит, от социальных педагогов зависит положительное решение уровня знаний детей, эффективность межличностного взаимодействия с педагогами и сверстниками и общая-социальная адаптация детей. Проведен анализ ключевых теоретических представлений и личностных понятий в формировании коммуникативных навыков дошкольников друг к другу.

В статье рассматривается социально-историческое осмысление отдельных понятий «коммуникация», «коммуникативный навык», группировка компонентов общения Как деятельности, анализ компонентов коммуникативной деятельности, коммуникативных умений, коммуникативных способностей.

Авторы отмечают, что при формировании коммуникативных навыков у детей младшего возраста возникает потребность в ситуативном деловом общении со сверстниками. Совместная игровая деятельность выступает как содержание общения, возникает потребность в уважении и уважении со стороны сверстников. В расширении круга общения от ребенка требуется полноценное овладение средством общения, основным из которых является разговорный язык.

Также были сгруппированы компоненты общения как коммуникативные действия и рассмотрены приемы, с помощью которых осуществляется действие коммуникативных умений, компоненты коммуникативных способностей.

Ключевые слова: обновление (модернизация), коммуникативные навыки, коммуникация дошкольника, общение, преемственность, дошкольник, деятельность.

Yerkebayeva S.Zh.¹, Zhumabayeva A.E.¹

¹ *Abay Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan*

THE IMPORTANCE OF DEVELOPING COMMUNICATION SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN

Abstract

The article describes the problem of forming communication skills of preschool children. In the context of updating the content of education, the problem of forming communication skills is an urgent socio-pedagogical problem, which means that the positive solution of the level of education of children, the effectiveness of interpersonal interaction with teachers and peers and, in general, the social adaptation of children depends on social teachers. The analysis of key theoretical ideas and personal concepts in the formation of communicative skills of preschool children in relation to each other was carried out.

The article considers the socio-historical concept of individual concepts "communication", "communication skills", the grouping of components of communication as activities, the analysis of components of communication activities, communication skills, and communicative abilities.

The authors note that during the formation of communication skills, children of age have a need for situational business communication with peers. Joint game activity exists as the content of communication, there is a need for respect and respect from peers. Expanding the circle of communication requires the child to fully master the means of communication, the main of which is speech.

At the same time, the components of communication were grouped as communicative activities, and the actions in which the action of communicative skills is carried out, and the components of communicative abilities were considered.

Keywords: modernization (modernization), communication skills, preschool child communication, communication, continuity, preschool age, activity.

Кіріспе. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына сәйкес Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарт мазмұнында бала бойында қимыл, коммуникативтік, танымдық, шығармашылық, әлеуметтік білім, білік, дағдыларын, өз бетінше үйрену дағдыларын, өмірдегі түрлі жағдайлардағы қарым-қатынас дағдыларын игеру, қалыптастыру деп айқын белгіленген. Қазіргі қоғамда баланың жақын адамдарымен коммуникативті тіл табысуы төменгі нәтижені көрсетуде. Оның салдары:

- қоғамның екі тілді соның ішінде орыс тілінің ауызекі тіл ретінде басым болуы,
- баланың күнделікті ұялы телефондардағы ақпараттарды өзге тілде қабылдауы;
- ата-ана мен бала арасындағы коммуникативті қатынастың аздығы коммуникативті тілдік дағдылардың төмендеуіне алып келді.

Коммуникативті дағдылардың қалыптасуының маңыздылығы баланың мектепке бару кезеңінде айқын көрінеді, мысалы қарапайым бала бойындағы дағдылардың болмауы оның құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынасын қиындатады, демек алаңдаушылықтың өсуіне әкеп соғады, жалпы айтқанда оқыту үдерісін бұзады. Қарым-қатынасты дамыту - мектепке дейінгі және бастауыш жалпы білім берудің сабақтастығын қамтамасыз етудің басым негізі, оқу қызметінің табыстылығының қажетті шарты, әлеуметтік-тұлғалық дамудың маңызды бағыты болып табылады. [1, 67 б.].

Жалпы мектеп жасына дейінгі баланың қоршаған ортаға қарым-қатынасы мен жанасуының бірлігі заңының әрекетіне сәйкес, тұлғаның өзінің әлеуметтік ортадағы мәнін саналы ұғыну үдерісінің заңдылықтарын айқындайды.

Алдымен "Коммуникативті" және «коммуникативті дағды» "коммуникация" ұғымдарының теориясына ғылыми тұрғыдан сипаттама бердік.

Философиялық энциклопедиялық сөздікте "коммуникация" сөзіне: өз ойыңмен, мәліметтермен, идеялармен бөлісу немесе қандай да бір мазмұнды бір санадан – ұжымдық немесе жеке-басқа материалдық тасығыштарда тіркелген белгілер арқылы беру деген түсінік беріледі. [2].

Әлеуметтік энциклопедиялық сөздікте түсінікте "коммуникация" мақсаты өзара түсіністік болып табылатын символдарды беру арқылы адамдар арасындағы қарым-қатынас актісі ретінде түсіндіріледі [3].

Оның үстіне, коммуникация тек ақпарат алмасу ретінде ғана емес, сонымен қатар қарым-қатынас пен әлеуметтік өзара іс-қимылдың мағыналық аспектісі ретінде қарастырылады [4].

Мектепке дейінгі педагогикада М.И. Лисинаның, Т.А. Репинаның, А.Г. Рузскаяның көзқарасы басым. Олардың пайымдауына "қарым-қатынас" және "коммуникативтік қызмет" синонимдер ретінде қарастырылады. М.И. Лисинаның [5, 44-57 б.]

Зерттеушілер Л.С. Выготский, В.Н. Мясисев, В.Штерн, К.Бюлер қарым-қатынас пен психикалық процестердің тығыз байланысын көрсетеді. Олар қарым-қатынасты адамдардың қарым-қатынасын дамыту

механизмі, осы қарым-қатынастардың өмір сүру формасы және жеке адамның психикалық әлемінің маңызды аспектілерінің өмір сүру тәсілі ретінде анықтайды [6].

Әлеуметтік түсіндірме сөздікте мынадай ұғымның анықтамасы келтіріледі: "қарым-қатынас-адамның басқа адамдармен қарым-қатынаста қажеттілігін қанағаттандыратын, іс-әрекетпен, дағдылармен, іскерлікпен, тәжірибемен, ақпаратпен тікелей алмасудан тұратын индивидтердің немесе әлеуметтік топтардың өзара іс-қимылы" [7]. "Қарым-қатынас" ұғымымен қатар түсінік пайдаланылады

Ғылыми басылымдарда "қарым-қатынас" және "коммуникация" түсініктері арасындағы айырмашылықты көруге болады.

Ең алдымен, коммуникация – бұл қарым-қатынас, адамнан адамға ақпарат беру, адамдардың танымдық-еңбек қызметі үдерістеріндегі өзара іс-қимылының спецификалық түрі, негізінен тіл көмегімен жүзеге асырылады (сирек басқа да таңбалы жүйелердің көмегімен) [8].

С.М. Вишнякова коммуникацияны "...әріптестердің арасындағы өзара түсіністіктің, қарым-қатынастың неғұрлым жоғары деңгейге қол жеткізуге мүмкіндік беретін тұлғааралық қарым-қатынас ...» [9, б.130], деп қарастырғанын атап өту керек. Яғни "... тек ұғымды дайындалған ақпаратпен бөлісіп қана қоймай, адамдар арасындағы тікелей көңіл-күй қатынасына мән беру болып табылады...»[10, 28 б.].

Қарым-қатынас барысында әрбір адам бірте-бірте коммуникативтік дағдыларды меңгереді. "Коммуникативтік дағдылар" ұғымын анықтаудың әртүрлі тәсілдері мен көзқарастары бар.

К.К. Платонов. түсінікке келесі анықтаманы былай береді: дағды - адамның санасыз жүзеге асыратын әрекет, яғни адамның бұл әрекетті бұрын көп рет жүзеге асыруының арқасында автоматты түрде жүзеге асыратын әрекет [11, 101 б.].

Сондай-ақ, дағды "автоматизм деңгейіне жеткен және тұтастығымен, поэменттік сананың болмауымен сипатталатын іс-әрекет", "қайталану процесінде автоматизмге дейін жеткізілген іс-әрекет" деп қарастырылады. Дағды әрдайым әрекет ретінде қарастырылмайды. Көптеген зерттеушілер осы анықтамаға басқа көзқарас бар. Мысалы, зерттеуші Ю.О. Петров дағдысы автоматтандырылған әрекет емес екенін айтты. Іс-әрекет – бұл ең алдымен процесс, ал дағды-процестің сипаттамасы және оның сапасы [12].

Зайцева К.П. коммуникативтік дағдыларды бірнеше позициядан қарастырады [13]:

- 1) қарым-қатынас ретінде коммуникация (сұхбаттасушының ұстанымын және қойылған міндеттерді іске асыру үшін оны қабылдау қабілетін анықтауға бағытталған коммуникативтік әрекеттер;
- 2) кооперация ретінде коммуникация (жұмыстың тиімділігі мен ең жақсы нәтижеге жету үшін жалпы пікірді іздеу);
- 3) коммуникативтік-сөйлеу әрекеттері (қоршаған адамдарға ақпарат беру құралы ретінде әрекет етеді).

Баланың үлкендермен қатынасы оның білімқұмарлығын дамытуына жағдай туғызады. Ғалымдар баланың білімқұмарлығы, жаңа жағдаяттарға тап болғандағы белсенділігі мен оның үлкендермен қатынас біліктілігін дамыту деңгейлері арасында өзара тәуелділік бар екенін анықтаған.

Балалардың үлкендермен қатынасы олардың өзара достық байланыстарын қалыптастырумен шарттас келеді. Сонымен қатар мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік іс-әрекеттерін қалыптастыру бала дамуының темпіне тікелей әсер береді [8; 92]. Баланың жағдайдан тыс қатынас жасау формасын дамыту нәтижесінде балаларды қоғамдық нормативтік және адамгершілік құндылықтарына баулуға болатындығын да ерекше атауға болады.

Аталмыш құндылықтар балалардың пікір таластыра білу қабілеттеріне ауысып, балалардың мектепте білім алуға деген қызығушылықтарын, зияткерлік және коммуникативтік дайындығын қалыптастырады [12, 156.].

Мектепке дейінгі кезеңде қатынастың екі түрі жүзеге асырылады: үлкендермен, құрдастарымен және айнала қоршаған ортамен. Мектеп жасына дейінгі баланың коммуникативтік іс-әрекетін қалыптастыру мәселесін қарастырғанда балалардың үлкендермен ғана емес, құрдастарымен де белсенді қатынасқа түсетіндігін атауға болады

Коммуникативтік дағдылар туралы айтатын болсақ, Э.И. Аюпова қарым-қатынастың үш қызметін көрсетеді:

1. когнитивті-хабар беру, эмоциялық және интеллектуалдық хабар мазмұнын алу, қарым-қатынастың вербалды және вербалды құралдарын пайдалану, серіктесті түсіну;
2. аффективті - бірлескен қызметтің түрлі нысандарын ұйымдастыру;
3. реттеуші – қарым-қатынасқа қатысушыларды басқару.

А.Б. Ынтықбаева коммуникативтік білік пен дағдылар қатарына қажетті сезімі мен көңіл бөле білу, өзара қатынас орната білу, іс-әрекетке әсер ете білу деп түсіндіреді [14, 156.].

Е.В. Локтева коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру күнделікті дағдыларды (тілдік іскерлік, ауызша және ауызша емес құралдарды қолдана білу, мінез-құлық түрлерін бағалау) жаттықтыру үдерісі болып табылатындығын айтады. Оның құрамына мынадай компоненттер кіреді:

1. Диалогтық, коммуникативтік дағдылар: ауызша (диалогты бастап, оған қолдау көрсетіп, оны аяқтау, өзгені тыңдау, сұрақ қоя білу, өзгенің сұрағына жауап беру, тақырыптық ұжымдық талқылауға қатысу) және қимылды қоса отырып әңгімелесу (әңгімелесіп отырған серігіне қарап тұрып әңгіме жүргізе білуі; әңгіме барысында қимылды, мимиканы, дауыс үні мен ырғағын қолдана білуі).

2. Әлеуметтік дағдылар. Сезімі мен эмоциясын көрсете білуі, үлкендермен және құрдастарымен өзара іс-әрекеттес бола білуі (таныс та, таныс емес те); жағдаяттарға байланысты эмоционалдық жағдайын реттей білуі.

3. Коммуникативтік білікті қалыптастыруға қажетті шарттардың бірі – балалардың тілдік дамуының жоғары деңгейі. Жақсы дамыған тіл бала өмірінде өте маңызды болып табылады [12, 11 б.].

Дағды мен білікті неғұрлым анықтай түскен А.А. Леонтьев «Коммуникативтік дағды толық қалыптасқан әрекеттер, сол әрекеттер және одан да күрделі әрекеттердің қарапайым әрекет негізінде қалыптасуы коммуникативтік біліктің қалыптасу негізін құрайды» - деп дәлелдейді.

Белгілі ғалымдар Е.В. Локтева мен А.А. Леонтьевтің пікірлеріне сүйене отырып, «Мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекет үдерісінде қатынас мақсатына жетуде қолданатын дағдыларының жиынтығы олардың коммуникативтік дағдыларын құрайды» деген тұжырымға келдік және ол төмендегідей дағдылардан тұрады:

- баланың үлкендермен, құрдастарымен ауызша, ауызша емес құралдарды қолдана отырып, қатынасқа еркін түсе білуі;

- бірлескен іс-әрекетте жағымды мінез-құлық таныта білуі;

- қатынас барысында өз ойларын еркін жеткізіп, жағымды, жағымсыз әрекеттерді бағалай білуі.

Коммуникативтік дағдылар туралы айта отырып, сөйлеу қызметінің автоматтандырылған коммуникативтік компоненттері бар, олардың қалыптасуына ересектердің үлгісі, құрдастарымен, педагогтармен және ата-аналармен қарым-қатынас жасайды.

"Коммуникативтік дағдылар" түсінігінде балалардың коммуникативтік әрекеттерін, оларды қарым-қатынас барысында дұрыс қолдана білу және қарым-қатынас міндеттеріне сәйкес өз мінез-құлқын қалыптастыру дағдыларын түсінеді.

Психологияда "коммуникативтік дағдылар" – бұл коммуникатордың негізгі доминант коммуникаторын түсінудің адекваттылық дәрежесін көрсететін коммуникациялық үдерістердегі адам бағдарының ерекшеліктерінің сипаттамасы [15].

Жоғарыдағы айтылған анықтамаларға сүйене отырып біз мектепке дейінгі әсіресе ересек жастағы балалардың коммуникативті дағды қалыптастыруға былайша анықтама берелік:

Мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың коммуникативтік дағдысы баланың құрбы құрдас-тарымен, үлкендермен өзара іс-қимыл жасау қабілетті болуы, шығармашылық ой өрісінің дамуы мен алынған ақпаратты дұрыс түсіндіре отырып, сондай-ақ оны дұрыс жеткізу деп тұжырымдаймыз.

Зерттеудің әдіснамасы: жүйелілік, аксиологиялық, зерттеу, педагогикалық озат тәжірибені зерттеу, бақылау.

Зерттеу нәтижесі: Мектепке дейінгі ұйымда баланың ұйымдастырылған оқу іс әрекетінде және одан тыс уақытында түрлі жағдаяттармен қалыптастыруға болады. Оқу нәтижелеріне бағдарланған мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұнына қойылатын талаптар мен үлгілік оқу бағдарламасының мазмұны сүйене отырып бала бойындағы дағдыларды дамытуға төмендегі білім беру саласы бойынша жүзеге асырылады. Олар:

"Қатынас" білім беру саласы тәрбиеленушілердің түрлі іс-әрекетінде балалар әдебиетімен таныстыру арқылы ауызекі және байланыстырып сөйлеуді, мәнерлеп оқу мен мазмұндауды, тілдің дыбыстық мәдениетін тәрбиелеуді, белсенді сөздік қорын байытуды, тілдік нормаларды игеруді, мемлекеттік, орыс және шет тілдерінің бірін дамытуды қамтиды.

Коммуникативтік-тілдік дағдылар:

- қоғамдық орындардағы тәртіп ережелерін біледі және оларды сақтайды;

- ересектермен, балалармен қарым-қатынасқа түсе алады және олардың өтініштерін орындайды;

- сөйлеу тіліне сыни көзқарас таныта алады, грамматикалық дұрыс сөйлеуге тырысады;

- дыбыстарды саралай отырып, интонациялық мәнерлеудің әртүрлі тәсілдерін қолданып, сөздерді белсенді қолданып ойнай алады;

- сөйлеуде антоним, синоним сөздерді қолдана отырып, тілдегі сөздің көп мағыналылығын түсінеді;

Жоғарыда аталған дағдыларды бала бойында қалыптастыру үшін біз коммуникативтік дағдылар құрылымында бірнеше компоненттер саралап алдық.

1. Когнитивті-реттеушілік - ересек жастағы балалардың бойынан қарым-қатынас тәжірибесін алуға, тұлғааралық коммуникативті дағдыларды орнатуға қабілетті жеке тұлғаның қасиеттерін қалыптастыруға, қоғамда өзін-өзі ұстау және коммуникативті ережелерін түсінуге ықпал етеді;

2. Эмоционалдық-мотивациялық – өзара түсіністікке жеткізетін бірлескен екі жақты ақпарат алмасуға қажетті.

3. Іс-әрекеттік--практикалық-тұлғаның білімі мен қарым-қатынасының өзектілігін қамтамасыз етеді, балаға білімді қайта құруға, оларды жағдайға сәйкес қолдануға, тұлғааралық коммуникацияның жаңа жағдайларына ауыстыруға мүмкіндік береді [11, 152 б.].

Осы жоғарыда аталған компоненттерді басшылыққа ала отырып мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың коммуникативті дағдысын дамыту жолдарын бірнеше технологиялардың әдіс-тәсілдері арқылы жүзеге асыруға болады.

Мектепке дейінгі білім берудегі ересек жастағы балалардың коммуникативті дағысын дамытуда жаңартылған білім мазмұнына сәйкес бала бойында осы дағдыларды кешенді қалыптастыру негізінде мынадай инновациялық технологиялардың түрлері мен олардың стратегиялық әдіс-тәсілдерін алуды жөн көрдік. «Тэй-тэй», Дамыта оқыту, «Жобалы іс-шығармашылық», Зайцев технологияларының әдіс тәсілдемелерін қолдануға болады.

Ондағы бала бойынан мынадай нәтижелерді күтуге болады:

- балалардың іс-әрекетті таңдау мүмкіндігі;
- баланың жан дүниесін түсінуі;
- сөздік қоры мен сөйлеу мәдениетін қалыптастыру;
- ізденімпаздыққа, проблемалық іс әрекетті жасай білуге дағдыландыру;
- бала мен құрдастарының арасындағы қарым-қатынас болуына мүмкіндігі;

Демек, ұйымдастырылған оқу қызметінің мазмұнына сәйкес оқыту мақсаттары көздеп отырған коммуникативті дағдыларды қалыптастыруға мүмкіндігі жоғары.

Мектепке дейінгі білім берудегі 4К тобындағы дағдыларды қалыптастыру мақсатында «Стем», «Ремраунд», «Ой ашар», «Бумеранг», «Ассоциация» әдістері мен түрлі жаттығулар қандай оқыту формасы болмасын нәтижелі орын алды. Аталған әдістердің мектеп жасына дейінгі ересек топ балаларының бойында қай-қайсысы болмасын креативтілікті, сындарлы ойлауды, командамен жұмыс жасау, коммуникативтілікті жетілдіруге басым әдістердің бірден бір әрі ол қазіргі таңда өз нәтижесін беруде.

Нәтиженің талдамасы: Баланың ойлау қабілеттерін арттырып, қызығушылықтарын танытып, ұйымдастырылған оқу қызметіндегі кез-келген жүргізілген іс-әрекетке белсенділіктерін арттыруға мүмкіндігін көрсеткен соң жоғарыдағы аталған әдістерді оқу іс-әрекетінде басым түрде қолдану жүйелі орын алды. «STEAM», «Ремраунд», «Ой ашар», «Бумеранг» әдістерін «Step by step» бағдарламасы бойынша, В.Давыдов, В.Занков, В.Эльконин, В.Эрдиновдың авторлығымен шыққан, әдістерді инновациялық жаңа әдістер жиынақтамадан алынып, балалардың қызығушылықтары мен қатар оң нәтижесінің көрсетуде.

«STEAM» әдісін қолдану шарты: Білім беру ортасында STEAM балалар білім алады және оларды дереу пайдалануды үйренеді. Сондықтан, олар қоршаған ортаның ластануы немесе климаттың жаһандық өзгеруі болсын, нақты әлемдегі өмірлік проблемаларға өскен және тап болған кезде, олар мұндай күрделі мәселелерді әр түрлі салалардан алған білімдерге сүйеніп және барлығына бірге жұмыс істей отырып ғана шешуге болатынын түсінеді. Мұнда тек бір пән бойынша білімге сүйену жеткіліксіз. STEAM тәсіл оқыту мен білім беру біздің көзқарасымызды өзгертеді. Практикалық қабілеттерге баса назар аудара отырып, балалар өз ерік-жігерін, шығармашылық әлеуетін, икемділігін дамытады және коммуникативті дағдыларды қарапайым түрлерін үйренеді. Бұл дағдылар мен білім негізгі оқу міндетін құрайды, яғни білім берудің барлық жүйесі жаңа ұмытылысына бағыттайды.

«Ремраунд» әдісінің қолдану стратегиясы арқылы балалар өз ойларын белгіленген уақыт аралығында қағаз бетіне түсіреді, оң жағындағы көрші балаға ысырады Солай барлығыдерлік жазып болып, сондағы топ жетекшісі өз тұжырымы мен тобының ойын суретке қарап айтып береді. Ұйымдастырылған оқу іс әрекетінде жаңа тақырыптарды жан-жақты ашу, талдау үшін, бір бірінің ойын тиянақты тыңдап дұрыс жауапты беруге дағдаландыратын коммуникативті дағдыны қалыптастыратын ұтымды әдіс. Бұл әдіс арқылы бала өз қиялындағы түрлі пікір айтуға дағдыланады.

«Ой ашар» стратегиялық әдісі миды, екі көзді, екі қолды жұмысқа жұмылдыру мақсатында логикалық сұрақтар қою арқылы балалардың ойлау, сөйлеу дағдыларын дамытады. Бірнеше суретті тақтаға қойылады бала сол суреттердің бас әріптерінен сөз құрастыады, әрі сөзден кейін сөйлем құрастырады. Бұлда топ бойынша жүргізіледі балалар сөзді айтып тұрғанда, мұғалім сол тұста тоқталып балалар бірлесе отырып шағын әңгіме құрастыады. Бұл балалардың бойында сыни ойлауды, сөздік қорды, сөзбен сөзді

байланыстырып құрдастарына еркін ойын айта алуды дамытады. Шағын әңгіме құрастыруда балалар күнделікті өмірмен байланыстырып жана идеяларды айтып береді.

«Бумеранг», 2-4 минут ішінде топ құрамында педагог сұрақтар дайындайды. Нәтижесінде осы сұраққа сіз өзіңіз қалай жауап бере едіңіз деп жауап бергісі келеді? Бұл сұраққа сіз жан-жақты бере аласыз деп ойлаймын деп педагог білім алушының өзінен жауап алады.

Қорытынды. Егер де, мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік дағдыларын дамыту белгілі бір мақсатқа негізделіп ұйымдастырылса, соғұрлым балалардың дұрыс сөйлеу дағдылары қалыптасып, оң нәтиже бермек. Қазіргі жағдайда мектепке дейінгі жастағы балалардың коммуникативтік дағдыларын 4К моделіне негіздей отырылып жүзеге асырылса баланың коммуникативті тілдік дағдысы тиімді дамиды. Балалардың коммуникативті дағдылар деңгейінің жоғары болуы өзгермелі қоғамға бейімделуге икемді, елдің жаһандық бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторы болып саналады және табысты өмір сүруге кепілдік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығы.

2. *Философиялық энциклопедиялық сөздік* /Л.Ф. Ильичева, Н.П. Федосееваның редакциясымен – М.: Білім беру, 2001. – 840 б.

3. *Энциклопедический социологический словарь.* – М., 1995. – 286 с. Галигузова, Л.Н., Смирнова Е.О. Қарым-қатынас сатылары: бір жастан жеті жасқа дейін. – М., 1992.

4. *Лисина, М.И., Смирнова, Р.А. Мектепке дейінгі балалар арасындағы қарым-қатынас қажеттілігі мен себептері [Мәтін] / Я.Л. Коломинскийдің редакциясымен. – Минск: Сила, 2005. –194 б.*

5. *Выготский, Л.С. Баланың даму психологиясы [Тест] / Л.С. Выготский. – М.: Смысл, 2004. – 512 б.*

6. *Сомкова О.Н. "Табыс" бағдарламасы. Білім беру саласы «Коммуникация» / О.Н. Сомкова // Мектепке дейінгі тәрбие. - 2011. - № 9. – 22-33 бб.*

7. *Жуков, Ю.М., Петровская, Л.А., Растянников, П.В. Қарым-қатынастағы біліктілікті диагностикалау және дамыту./ Ю.М. Жуков, Л.А. Петровская, П.В. Растянников. – Киров, 2001. – 142 б.*

8. *Вишнякова С.М. Кәсіптік білім беру: Сөздік. Түйінді түсініктер, терминдер, өзекті лексика / С.М. Вишнякова. – М.: НМЦ СПО, 1999. – 538 б.*

9. *Дубина Л.А. Мектепке дейінгі балалардың коммуникативтік біліктілігі: ойындар мен жаттығулар жинағы / Л.А. Дубина. – М.: Книголюб, 2006. – 64 б.*

10. *Платонов К.К. Балалардың дұрыс сөйлеуін тәрбиелеу [Мәтін] / Р.Е. Левина. – М.: Акад. пед. ғылым, 2008. – 91 б.*

11. *Петров, А.А. Тіл, сөйлеу, сөйлеу қызметі / А.А. Петров. – М.: Просвещение, 2005. – 214 б.*

12. *Зайцева К.П. Компетентность в общении. Социально-педагогический тренинг. – М., 1989. – 325 с.*

13. *Бинтыкбаева А.Б. Формирование основ профессионально коммуникативных умений и навыков у будущих учителей: автореф. ... канд. пед. наук. – Алматы, 1992. – 34 с.*

14. *Локтева Е.В. Формирование социально-коммуникативных навыков у детей старшего дошкольного возраста с задержкой психического развития: дисс. ... канд. пед. наук. – Нижний новгород, 2007. – 190 с.*

References:

1. *Kazakhstan Republikasy Bilim zhane gylım ministerin 2018 zhylgy 31 kazandagi N. 604 buyrygy.*

2. *Filosofıyalyk enciklopediyalyk sozdik / L. F. Ilyicheva, N. P. Fedoseyevanyn editorsiyasymen-M.: Bilim beru, 2001. – 840 b.*

3. *Encyclopedic inquisitiones Dictionary. - M., 1995. - 286 S. Galiguzova, L. N., Smirnova E. O. Karym-katynas satylary: bir zhashtan zheti zhaska dein. - M., 1992.*

4. *Lisina, M. I., Smirnova, R. A. Mektepke deyingi balalar arasyndagy karym-katynas kazhettiligi homines sebepteri [Matin] / Ya. L. Kolominskiydn editorsiyasymen. - Minsk: Sila, 2005. -194 b.*

5. *Vygotsky, L. S. Balanyn damu psikhologiyasy [Test] / L. S. Vygotsky. - Moscow: Smysl, 2004. - 512 b.*

6. *Kumkova O. N. progressio "success". Educationis provincia "Communicatio" / O. N. Sumkova // Pellentesque educationem. - 2011. - No. 9. - pp. 22-33.*

7. *Zhukov, Yu. M., Petrovskaya, L. A., Rastiannikov, P. V. diagnostics et consequat eu, vulputate in. / Yu. M. Zhukov, L. A. Petrovskaya, P. V. Rastiannikov. - Kirov, 2001. - 142 p.*

8. *Vishnyakova S. M. professionalis educatio:dictionary. Key conceptus, secundum, ipsa vocabulary / S. M. Vishnyakova. - M.: NMC SPO, 1999 – - 538 p.*

9. Dubina L. A. *communicativum competentiae de adplicavi filii: a collection of ludos et exercitia*, / L. A. Dubina. - M.: Knigolyub, 2006. - 64 p.
10. Platonov K. K. *educatione recta oratione de filiis [Text]* / R. E. Levina. - M.: Akad. ped. nauka, 2008. - 91 P.
11. Petrov, A. A. *Til, soileu, soileu kyzmeti* / A. A. Petrov. - Moscow: Prosveshchenie, 2005. – 214 b.
12. Zaitseva K. P. *Competentiae in vulputate. Socialis et paedagogica disciplina*. - M., 1989. – 325 p.
13. Yntykbaeva A. B. *Institutionis fundamenta professio communicatio artes et artes futurum doctores: abstracto. ... cand. ped. scientiarum'*. - Almaty, 1992. – 34 c.
14. Lokteva E. V. *Institutionis socialis et communicativum artes in vetustioribus adplicavi filii cum mentis retardation: diss.... cand. ped. scientiarum'*. - Nizhny Novgorod, 2007. – 190 p.

МРНТИ 14.25.09

<https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-5496.31>

Ж.А. Жұмабаева¹, Г.И. Уайсова¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ

БАСТАУЫШ СЫНЫП ПӘНДЕРІН МЕТАПӘНДІК ТҰРҒЫДАН ОҚЫТУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аңдатпа

Біз мақаламызда "метапән", "метапәнділік" ұғымдарына түсінік беріп, метапәндік тұрғыда оқыту мәселесін зерттеген ғалымдардың еңбектеріне талдау жасадық. Сонымен қатар бастауыш сынып пәндерін метапәндік тұрғыдан оқытуға арналған әдіс-тәсілдер мен жаттығу түрлерін қарастырдық. Егер бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыдан оқыту теориялық тұрғыдан негізделіп, оның әдістемесі жасалса, онда бұл оқушылардың жеке тұлға ретінде жан-жақты дамуына және тілдік дағдыларды жете меңгеруіне мүмкіндік береді. Осыған орай бастауыш сынып мұғалімдеріне пәндерді метапәндік тұрғыда оқыту туралы түсінік беру жұмыстары жүргізілді. Ал оқушылар үшін арнайы тапсырма үлгілері жасалып, тәжірибеден өткізілді. Соның нәтижесінде ұсынылған метапәндік нәтижелерге қол жеткізу үшін арнайы таңдалған әдістеме, жаттығулар жүйесі мен тапсырма үлгілері бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқытуды жүзеге асыруға мүмкіндік береді деген қорытынды жасалды. Бұл өз кезегінде оқушылардың тұлға ретінде жан-жақты дамуына жол ашады.

Түйін сөздер: метапән, метапәнділік, метапәндік тәсілдеме, метапәндік нәтиже, метапәндік сабақ.

Жұмабаева Ж.А.¹, Уайсова Г.И.¹

¹КазНПУ им Абая, г. Алматы, Қазақстан

ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЕ ПРЕДМЕТОВ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ ЧЕРЕЗ МЕТАПРЕДМЕТНЫЙ ПОДХОД

Аннотация

Поэтому в нашей статье мы проанализировали работу ученых, которые изучали понятия «метапредмет», «метапредметный подход». В то же время мы обсудили методы и подходы к обучению предметов начального класса через метапредметный подход.

Если методология преподавания предметов в различных предметных областях начального образования будет основываться на теоретическом подходе и будет принята его методология, это позволит ученикам развивать казахский язык, а также овладевать языковыми навыками. В связи с этим учителям начальной школы были даны разъяснения относительно метапредметного подхода. И также специально был разработан шаблон заданий для школьников и были протестированы. В результате был сделан вывод о том, что выбранная методология, система обучения и модели задач позволяют проводить метапредметное обучение по предметам начального образования для достижения предлагаемых результатов. Это, в свою очередь, способствует всестороннему развитию школьников как личность.